

Sodobne teme na področju edukacije

Urednika
Janez Vogrinc
Iztok Devetak

ANALIZA
KLJUČNIH
DEJAVNIKOV
ZAGOTAVLJANJA
KAKOVOSTI ZNANJA
V VZGOJNO-
IZOBRAŽEVALNEM
SISTEMU

Sodobne teme na področju edukacije

Urednika

Janez Vogrinc in Iztok Devetak

Ljubljana 2012

Sodobne teme na področju edukacije

<i>Urednika</i>	Janez Vogrinc in Iztok Devetak
<i>Recenzenti</i>	Iztok Devetak, Tatjana Hodnik Čadež, Mojca Juriševič, Janez Krek in Martina Ozbič, Janez Vogrinc
<i>Jezikovni prgled</i>	Sabina Rupnik Suhadolnik in Gregor Tasič
<i>Izdala in založila</i>	Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
<i>Za izdajatelja</i>	Janez Krek, dekan
<i>Tehnična urednica</i>	Mira Metljak
<i>Oblikovanje naslovnice</i>	Roman Ražman
<i>Priprava</i>	Igor Cerar
<i>Tisk</i>	Tiskarna Littera picta d.o.o. Ljubljana
<i>Naklada</i>	120 izvodov (prva izdaja, prvi natis)

Publikacija ni plačljiva.

Izid publikacije sta sofinancirala Evropski socialni sklad Evropske unije in Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport.

Univerza
v Ljubljani
Pedagoška
fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.01(082)

SODOBNE teme na področju edukacije / urednika Janez Vogrinc in
Iztok Devetak. - 1. izd., 1. natis. - Ljubljana : Pedagoška
fakulteta, 2012

ISBN 978-961-253-079-2

1. Vogrinc, Janez

261015296

VSEBINA

<i>Janez Vogrinc in Iztok Devetak</i> Proučevanje sodobnih tem na področju edukacije	5
<i>Mojca Pečar</i> Refleksija pedagoške prakse kot pomemben dejavnik spodbujanja profesionalnega razvoja prihodnjih učiteljev	15
<i>Mojca Žveglič</i> Dejavniki objektivnosti ocenjevanja znanja ter pravičnost ocenjevanja znanja	33
<i>Polona Gradišek</i> Značilnosti oglasov za otroke in spodbujanje oglaševalske pismenosti v osnovni šoli	55
<i>Romina Plešec Gasparič</i> Pregled dejavnikov, ki vplivajo na učinkovitost pouka	79
<i>Anja Kozina</i> Znanje športnih pedagogov o zlorabah otroka	91
<i>Alenka Rant</i> Utemeljitev potreb po razvoju novih oblik terapevtskih pomoči rejniški družini – študija primera	107
<i>Nataša Sorko</i> Vpliv varovalnih dejavnikov in dejavnikov tveganja na oblikovanje odnosa otrok in mladostnikov do alkohola s predlogi ukrepov	123
<i>Alja Stvarnik</i> Psihološki problemi parov ob soočanju z neplodnostjo – stres zaradi neplodnosti in spremljanje dinamike neplodnega para	141
<i>Darja Plavčak</i> Razumevanje socialnega učenja v prilagojenem programu z nižjim izobrazbenim standardom	157
<i>Jerneja Terčon</i> Vzgojiteljevo prepoznavanje visokega tveganja za pojav učnih težav pri predšolskih otrocih	173

Nina Bezjak

Specifične učne težave pri matematiki in njihova terminološka raznolikost 191

Anja Janežič

Razumevanje simbolov za operaciji seštevanja in odštevanja 211

Jasmina Kolbl

Vpliv vodenega aktivnega učenja kemije na razumevanje pojmov o ogljikovodikih pri trinajstletnikih 229

Đulijana Juričič

Spodbujanje razvoja fizikalnega jezika 255

Stvarno kazalo 271

PROUČEVANJE SODOBNIH TEM NA PODROČJU EDUKACIJE

JANEZ VOGRINC IN IZTOK DEVETAK

Povzetek

Pri raziskovanju sodobnih tem v edukaciji se v zadnjem desetletju vedno pogosteje uporablja kvalitativni raziskovalni pristop, oz. kombinacija kvalitativnega in kvantitativnega raziskovanja. Obstajajo značilne razlike med kvalitativnim in kvantitativnim raziskovalnim pristopom, ki jih strnjeno podaja prispevek. Predstavljene so razlike v načrtovanju in vodenju raziskovalnega procesa, tehnikah zbiranja podatkov in njihovi obdelavi ter predstavitvi rezultatov. Hkrati pa prispevek predstavlja attribute različnih načinov poročanja o raziskovalnem delu na področju edukacije, saj se raziskovanje dejansko zaključi šele, kadar so sklepi študije predstavljeni širši domači in predvsem mednarodni znanstveni javnosti in podvrženi njihovi kritični presoji. Predstavljeni so kriteriji, ki se uporabljajo pri razločevanju med strokovnim, izvornim znanstvenim (teoretskim in empiričnim) ter preglednim znanstvenim prispevkom.

Ključne besede: kvantitativno raziskovanje, kvalitativno raziskovanje, raziskovalni proces, strokovni prispevek, izvorni znanstveni prispevek, pregledni znanstveni prispevek

Če je v preteklosti pri proučevanju tem s področja edukacije prevladoval predvsem kvantitativni raziskovalni pristop, se pri proučevanju sodobnih tem vse pogosteje uporablja tudi kvalitativni raziskovalni pristop, pogoste pa so tudi raziskave, ki temeljijo na kombinaciji kvalitativnega in kvantitativnega raziskovanja. Kvantitativne raziskave običajno potekajo na velikih, reprezentativnih vzorcih, ki jih sestavljajo enote, slučajnostno izbrane iz osnovne množice. Načrt kvantitativne raziskave, ki ga je potrebno dosledno spoštovati, na začetku raziskovalnega procesa oblikuje raziskovalec na podlagi teoretičnih izhodišč in že opravljenih raziskav. Pedagoško polje lahko spoznavamo na različnih nivojih (Sagadin, 1993); uporabimo lahko deskriptivno metodo pedagoškega raziskovanja (s katero ugotavljamo stanje pedagoškega polja, kakršno je, ne da bi ga vzročno pojasnjevali), kavzalno-eksperimentalno metodo (pri kateri pojave vzročno pojasnjujemo s pomočjo eksperimenta) in kavzalno-neeeksperimentalno metodo (pri kateri pojave vzročno pojasnjujemo s pomočjo podatkov, ki jih zberemo z drugimi tehnikami, torej na neeksperimentalen način). Na začetku raziskovalnega procesa se postavijo hipoteze, ki jih v nadaljnjem poteku raziskave empirično

preverjamo. Več poskusov zavrnitve neka hipoteza uspešno prestane, višja je stopnja njene podkrepjenosti. Za zbiranje podatkov se uporablja čim objektivnejše in zanesljivejše instrumente, ki omogočajo natančno merjenje pojavov (preizkusi znanja, testi, vprašalniki z vnaprej navedenimi odgovori, ocenjevalne lestvice itd.). Merjenje namreč zagotavlja uresničevanje eksaktnosti, ki je bistveni cilj znanstvenega spoznanja nasploh in element objektivnosti. Kvantitativna metodologija temelji na načelu vrednotne nevtralnosti, kar pomeni, da se zavzema za vrednote znanstvenosti in zavrača kakršnekoli zunajznanstvene vrednotne povezave. Odločitev o tem, ali je neka zakonitost sprejeta kot znanstvena ali ne, pa je odvisna od tega, ali je moč to zakonitost podvreči takšnim objektivnim empiričnim preizkusom, ki jih je mogoče intersubjektivno podoživljati in jih lahko principielno ponovi vsak znanstvenik (Mažgon, 2000). Iz predmeta znanstvenega spoznanja so torej izločena subjektivna mnenja, stališča in védenja. Pomembna značilnost kvantitativnega raziskovanja je uporaba statističnih postopkov (deskriptivna, inferenčna statistika), ki omogočajo preverjanje hipotez in statistično posploševanje podatkov iz vzorca na osnovno množico. Cilj kvantitativnega raziskovanja je priti do zanesljivih, točnih, preciznih, merljivih, preverljivih in objektivnih spoznanj, ki bi imela v družboslovju podobno veljavo kot jih imajo zaključki raziskav v naravoslovnih znanostih.

Kvantitativnemu raziskovanju se je pogosto očitalo, da mu kljub strogim metodološkim standardom (objektivni, zanesljivi, ponovljivi postopki, postopki, ki jih lahko posplošimo) ni uspelo zagotoviti večje povezanosti s prakso. Praktiki pri izboljševanju svoje prakse niso uporabljali izsledkov raziskav, pridobljenih na večjem vzorcu in pod kontroliranimi pogoji. Pogostokrat z njimi sploh niso bili seznanjeni oz. niso razumeli uporabne vrednosti pridobljenih rezultatov. Opozarjali so, da se empirično-analitična znanost vse preveč omejuje na metodologijo oz. da so razpoložljive metode, ki so se predvsem v naravoslovju izkazale za uspešne, tiste, ki določajo predmet proučevanja. S tem pa se nedopustno reducira predmet spoznavanja. Pojavljali so se dvomi, če je pri raziskovanju pojavov, v katerih so vpleteni ljudje, sploh mogoče govoriti o splošnoveljavnih, objektivnih spoznanjih. Empirično-analitično raziskovanje namreč "izolira posamezne spremenljivke in jih obravnava iztrgane iz celotnega raziskovalnega polja, na tak način pa ne zajame celote in ne pridobi celostnega pogleda o povezavah in odnosih znotraj proučevanega polja" (Mažgon, 2000, str. 116). Iz kritike kvantitativnega raziskovanja se je razvila kvalitativna raziskovalna paradigma; njen temelj najdemo v naturalizmu (Lincoln in Guba, 1985) oziroma konstruktivizmu (Guba in Lincoln, 2004).

Kot kvalitativno lahko opredelimo tisto raziskavo, v okviru katere raziskovalec z neposredno udeležbo spoznava proučevani pojav v naravnem okolju (tj. okolju, v katerem se proučevani pojav odvija). Raziskovanje v naravnih razmerah ohranja kompleksnost situacij in daje zato stvarnejša spoznanja (Mesec, 1998). Raziskovalca zanima kontekst, v katerem se dejavnosti odvijajo, izhaja pa iz predpostavke, da tudi okolje pomembno vpliva na obnašanje in ravnanje posameznika (Bogdan in Biklen, 2003). Raziskovalec lahko razume ne le tisto, kar je izraženo v racionalni govorici, ampak tudi tisto, česar z besedami ni mogoče izraziti. Želje, pričakovanja, interesi, potrebe, osebni pogledi ljudi, ki so vključeni v raziskavo, naj bi raziskovalcu pomagali do popolnejšega spoznanja proučevanih pojavov. Ob tem se mora raziskovalec zavedati, da s svojo udeležbo v procesu zbiranja podatkov in s samo raziskovalno situacijo tudi sam vpliva na pojav, ki ga raziskuje. Cilj kvalitativnega raziskovanja je z različnimi (predvsem nestrukturiranimi) tehnikami zbrati vsebinsko bogate opise ljudi, dogodkov, položajev, spoznati poglede proučevanih oseb ipd., zbrane podatke besedno obdelati in ugotovitve povezati v koncept oz. utemeljeno teorijo, ki mora razložiti proučevani pojav. Kvalitativna raziskava poteka kot ciklični proces, v katerem se ves čas prepleta zbiranje podatkov, njihovo analiziranje, interpretiranje in, na podlagi sprotnih ugotovitev, preoblikovanje raziskovalnega problema. Tako raziskovanje, ki ga imenujemo "sekvenčno raziskovanje" (Mesec, 1998, str. 37), nam omogoča, da se pri vsakem naslednjem koraku vrnemo in preverimo vse prejšnje ugotovitve, če jih novo odkritje morda ne pokaže v drugačni luči, kot smo sprva predvidevali. Govorimo lahko o refleksivnem, povratnem oz. prožnem raziskovalnem načrtu (Engel in Schutt, 2005), ki ga raziskovalec spreminja oz. dopolnjuje med potekom raziskave. Pri zbiranju podatkov se ne omejimo samo na en vir in ne samo na eno tehniko zbiranja podatkov. Običajno uporabimo poleg podatkov, pridobljenih z intervjuji in opazovanjem, tudi različne dokumentarne vire (kot so učne priprave, delovni listi, učbeniki, učenčevi zapiski, dnevnik, fotografije ...), razne zapise, ki nastanejo med zbiranjem podatkov, transkripcije audio- in videoposnetkov itd. Le pluralizem tehnik zbiranja podatkov in njihovo medsebojno kombiniranje nam lahko omogočita, da ugotovitve o posameznih pojavih ali vidikih povežemo v smiselno celoto. Pri kvalitativnem raziskovanju ne uporabljamo statističnih postopkov, ampak kvalitativno analizo, ki jo lahko razdelimo na šest korakov (prim. Mesec, 1998): urejanje gradiva, določitev enot kodiranja, odprto kodiranje, oblikovanje kategorij, definiranje kategorij in oblikovanje končne teoretične formulacije oz. utemeljene teorije. Osrednji del kvalitativne analize gradiva predstavlja proces kodiranja, ki pomeni

interpretacijo analiziranega besedila oziroma določevanje pomena (ključnih besed, pojmov, kod) posameznim delom besedila (Bryman, 2004; Charmaz, 2006; Flick, 1998). Raziskovalec kode oblikuje sproti, med samim potekom analize besedila, v nadaljevanju pa jih stalno pregleduje in popravlja ter poskuša določiti njihov pomen. V nadaljevanju kvalitativne analize podatkov primerjamo kode med seboj. Sorodne kode oz. kode, ki se nanašajo na podobne pojave, združimo v kategorije, ki jih poimenujemo. Kategorijo oblikujemo tako, da abstrahiramo skupno značilnost več različnih opisov oziroma kod in opredelimo povezave med posameznimi kodami (Flick, 1998). Kategorije predstavljajo opis delov proučevanega pojava na višji, abstraktnější ravni kot kode; so torej "vogelni stebri" nastajajoče teorije oz. sredstvo, s katerim lahko nastajajočo teorijo povežemo v celoto (Mesec, 1998). Kvalitativna analiza se tako zaključi z oblikovanjem utemeljene teorije (Glaser in Strauss, 1967); ta se bere kot pripoved o pojavu, ki je bil predmet proučevanja. Ker kvalitativna raziskava navadno poteka na majhnem številu primerov, je utemeljena teorija kontekstualno vezana, kar pomeni, da ugotovitve veljajo predvsem za proučevani pojav in njemu podobne oz. da ugotovitev ne moremo posplošiti na osnovno množico.

Čprav sta kvantitativno in kvalitativno raziskovanje raziskovalni paradigmi, kar pomeni, da so med njima velike razlike, se pri proučevanju tem na področju edukacije vse pogosteje uporabljajo t. i. kombinirane raziskave, ki vključujejo pristope kvalitativnega in kvantitativnega raziskovanja v celotni raziskavi ali le na posameznih stopnjah raziskovalnega procesa. Ne glede na to, ali je uporabljeno kvantitativno, kvalitativno ali kombinirano raziskovanje, je pomembno, da so potek raziskave in ugotovitve objavljeni javno, saj raziskovanje šele s tem, ko je predloženo kritični presoji širše znanstvene in strokovne javnosti, pridobi atribut znanstvenosti. Pisanje poročila in predstavitev rezultatov širši javnosti je običajno tudi temeljna ločnica, ki loči razmišljajočega praktika in raziskovalca (Ebbutt, 1985). Raziskovalna poročila so lahko predstavljena v obliki strokovnega prispevka, izvirnega znanstvenega prispevka in preglednega znanstvenega prispevka. Strokovni prispevek na splošno obravnava neko temo ali problem, avtorjevo opiranje na novejšo svetovno znanstveno literaturo pa je običajno pomanjkljivo. Strokovni prispevek je predstavitev že znanega, poudarek je na uporabnosti rezultatov določene študije in na širjenju osnovnega znanja področja, ki ga prispevek obravnava. Strokovni prispevki so običajno namenjeni praktikom, zato avtorji predstavitvi ožjega področja ali rezultatov študije navadno dodajo konkretne predloge, tako da je zaključke možno implementirati v praksi. Izvirni

znanstveni prispevek prinaša rezultate avtorjevega samostojnega ali skupinskega raziskovalnega dela. Njegova značilnost je, da prinaša nova odkritja oziroma spoznanja na nekem področju. Izvirni znanstveni prispevki so teoretski ali empirični. Izvirni empirični znanstveni prispevek naj bi imel standardno strukturo: uvod (teoretične osnove raziskovalnega problema), metoda, rezultati, razprava in literatura. Zajeti mora vse potrebne informacije o poteku študije, ki jo predstavlja, tako da se raziskava lahko ponovi ali da se zaključki lahko preverijo. Izvirni teoretski znanstveni prispevki morajo zadostiti pogojem, kot so: izvirnost opredelitve in/ali obravnave problema; postavitvev hipotez ali ciljev raziskave; kritična presoja relevantne literature; avtorjev prispevek k razvoju teorije ter jasni zaključki predvsem z vidika kritične presoje že uveljavljene teorije. Pregledni znanstveni prispevek temelji na avtorjevi izčrpni analizi pomembne literature o določeni temi oziroma problemu (povzemanje, analiziranje, sintetiziranje že objavljenih informacij in zaključkov študij). V njem avtor kritično primerja rezultate različnih avtorjev, katerih rezultati si lahko tudi nasprotujejo, ter argumentirano razsoja o njihovi veljavnosti. Tovrstna analiza prinaša nove sinteze, nove ideje za raziskovanje področja in teorije.

V pričujoči znanstveni monografiji je zbranih 14 prispevkov, ki obravnavajo številne teme s področja edukacije, kot na primer učiteljev profesionalni razvoj, objektivnost in pravičnost ocenjevanja znanja, oglaševalsko pismenost, dejavnike, ki vplivajo na učinkovitost pouka, znanje športnih pedagogov o zlorabah otrok, odraščanje v rejniških družinah, alkoholizem med mladimi, socialno učenje v prilagojenem programu z nižjim izobrazbenim standardom, vzgojiteljevo prepoznavanje visokega tveganja za pojav učnih težav pri predšolskih otrocih, specifične učne težave pri matematiki, razumevanje simbolov za operaciji seštevanja in odštevanja, vodeno aktivno učenje kemije in razvoj fizikalnega jezika.

V prispevku "Refleksija pedagoške prakse kot pomemben dejavnik spodbujanja profesionalnega razvoja prihodnjih učiteljev" avtorica Mojca Pečar analizira nekaj izbranih modelov refleksije, poišče njihove stične točke in jih na osnovi ugotovitev razvrsti v skupine, in sicer glede na vsebinsko usmerjenost refleksije, raven refleksije, časovni vidik reflektiranja in medosebni vidik reflektiranja. Kljub jasnim kriterijem za razvrščanje se je izkazalo, da je največ modelov refleksij nekakšna kombinacija vsebinske refleksije na različnih ravneh reflektiranja. Avtorica kljub kritičnemu pogledu na Korthagenov čebulni model refleksije meni, da bi ta lahko bil najboljši model v procesu študentovega usposabljanja.

Prispevek Mojce Žveglič "Dejavniki objektivnosti ocenjevanja znanja ter pravičnost ocenjevanja znanja" obravnava dejavnike objektivnosti ocenjevanja, in sicer predmet preverjanja in ocenjevanja, lastnosti ocenjevalcev in tehnike preverjanja in ocenjevanja. Med dejavnike, ki vplivajo na objektivnost preverjanja in ocenjevanja, uvrsti tudi načine preverjanja in ocenjevanja ter kriterije ocenjevanja. Obravnava dejavnikov objektivnosti ocenjevanja vodi k zaključku, da ocenjevanje znanja nikdar ne more biti povsem objektivno. Subjektivnost pri ocenjevanju lahko le zmanjšamo, in sicer z določenimi ukrepi, med katerimi so ključni vnaprej in natančno določeni kriteriji ocenjevanja.

V prispevku "Značilnosti oglasov za otroke in spodbujanje oglaševalske pismenosti v osnovni šoli" se avtorica Polona Gradišek ukvarja z oglaševalsko pismenostjo in z analizo oglasov za otroke. Ugotavlja je priljubljenost oglasov med otroki in znake, s katerimi otroci pokažejo, da so si določen oglas zapomnili. Predstavljeni so rezultati kvalitativne analize oglasov, ki so bili predvajani na slovenskem in nemškem komercialnem televizijskem kanalu v času, ko največ otrok gleda televizijo (sobota dopoldan). Na osnovi ugotovitev avtorica poda predloge, kako lahko učitelji v razredu spodbujajo razvoj oglaševalske pismenosti učencev v vsakem od triletij osnovne šole.

Avtorica Romina Plešec Gasparič v prispevku "Pregled dejavnikov, ki vplivajo na učinkovitost pouka" dejavnike, ki vplivajo na učinkovitost pouka, razvrsti na štiri ravni: sistemska raven, raven šole, raven učitelja in raven učenca. Na osnovi metaanalize, ki jo je opravil Marzano, ter sinteze študij, ki so jih opravili Hattie, Kyriakides in drugi, ugotavlja, da moramo biti pri vsakem dejavniku, ki vpliva na učinkovitost pouka, pozorni na to, kako ga avtor opredeli in poimenuje ter na katero raven ga postavi. Pri opredeljevanju ravni in posameznih dejavnikov pa je pomembno, da jih postavimo v nacionalni in šolski kontekst posamezne države.

Prispevek "Znanje športnih pedagogov o zlorabah otroka" Anje Kozina predstavlja rezultate empirične raziskave, ki je bila izvedena med športnimi pedagogi v Sloveniji. Avtorica ugotavlja, da ima večina športnih pedagogov zelo malo znanja za prepoznavanje zlorab pri otroku, da med svojim izobraževanjem za športnega pedagoga niso pridobili nobenega znanja na tem področju, da ne poznajo zakonskih določil v primeru suma na zlorabo otroka in da ocenjujejo, da so podpopvprečno usposobljeni za prepoznavanje in ukrepanje ob zlorabi otroka. Večina športnih pedagogov je mnenja, da zlorabe v njihovem okolju niso prisotne.

V prispevku "Utemeljitev potreb po razvoju novih oblik terapevtskih pomoči rejniški družini – študija primera" sta za analizo rejniške situacije uporabljeni teorija objektivnih odnosov in teorija psihologije jaza. Alenka Rant predstavlja kvalitativno raziskavo – študijo primera, v katero je bila vključena deklica z vedenjsko problematiko in zapleti v rejništvu. Prvi del raziskave je izvedla, ko je bila deklica stara 16 let in je še živela v rejniški družini, drugi del raziskave pa je ponovila štiri leta za tem, ko je že izstopila iz rejniškega sistema in je bila stara 21 let. Na osnovi ugotovitev avtorica predlaga, da bi se moralo težišče psiholoških intervencij prenesti na rejnike. Z bolj strokovno usposobljenimi rejniki, katerih delo bi bilo redno supervizirano, bi se zmanjšala potreba po individualnih obravnavah, ki jih rejenci pogosto doživljajo kot stigmo.

Nataša Sorko v prispevku "Vpliv varovalnih dejavnikov in dejavnikov tveganja na oblikovanje odnosa otrok in mladostnikov do alkohola s predlogi ukrepov" predstavi rezultate različnih mednarodnih raziskav, ki so se ukvarjale z analiziranjem dejavnikov, ki vplivajo na odnos mladostnikov do alkohola. Med pomembne dejavnike tveganja za škodljivo pitje alkohola sodijo prisotnost alkohola v družinski anamnezi, nekateri kognitivni primanjkljaji, duševne bolezni v otroštvu, pomanjkanje socialnih veščin, nepodporna socialno okolje, nizka samopodoba, permissivna vzgoja, pitje vrstnikov idr. V prispevku so predstavljeni predlogi ukrepov, ki predstavljajo usmeritve za preventivno delovanje in izvajanje različnih preventivnih programov.

Alja Stvarnik v prispevku "Psihološki problemi parov ob soočanju z neplodnostjo – stres zaradi neplodnosti in spremljanje dinamike neplodnega para" predstavlja ugotovitve pilotske študije, v katero so bili vključeni trije pari, vsi z diagnozo neplodnosti. Ugotavljala je vzdušje, v katerem se pari nahajajo, dinamiko partnerskega odnosa in stopnjo stresa zaradi neplodnosti. Ocena stresa zaradi neplodnosti kaže, da je neplodnost bolj stresna za ženske kot za moške in bolj stresna za pare brez otrok kot za pare z otroki.

Namen prispevka Darje Plavčak "Razumevanje socialnega učenja v prilagojenem programu z nižjim izobrazbenim standardom" je predstaviti teoretična spoznanja o socialnem učenju in analizo refleksij učitelja, ki poučuje v prilagojenem programu z nižjim izobrazbenim standardom, o pripravi in izvajanju učnih ur, katerih cilj je razvijanje socialnega učenja pri učencih. Socialno učenje sodi v specialno pedagoško dejavnost, kjer se učenci učijo ustrežnejšega sporazumevanja, posredovanja želja, potreb in pričakovanj ter upoštevanja pravil. S pomočjo prilagojenih metod se jih spodbuja k učenju pogajanja, ustreznemu reševanju konfliktov,

medsebojnemu spoštovanju, sprejemanju različnosti in ustvarjanju sodelovalnih odnosov.

V prispevku "Vzgojiteljevo prepoznavanje visokega tveganja za pojav učnih težav pri predšolskih otrocih" Jerneja Terčon predstavi ugotovitve empirične raziskave, katere cilj je bil ugotoviti, katere znake visokega tveganja za pojav učnih težav pri predšolskih otrocih slovenski vzgojitelji najpogosteje prepoznavajo in v kakšni meri je prepoznavanje teh znakov odvisno od dolžine vzgojiteljeve delovne dobe v vrtcu, dosežene stopnje izobrazbe, izkušenj z otroki s posebnimi potrebami, dodatnih usposabljanj za delo z otroki s posebnimi potrebami ter njihovega prepričanja o obstoju pojava učnih težav pri predšolskih otrocih. Raziskava je pokazala, da vzgojitelji pretežno opažajo znake na področju pozornosti in koncentracije, govora in jezika, gibanja, strukture ter socialno-čustvene prilagojenosti, manj pozornosti pa posvetijo risanju in grafomotoričnemu zapisu, matematični predstavljenosti in zaznavanju.

Nina Bezjak v prispevku "Specifične učne težave pri matematiki in njihova terminološka raznolikost" predstavi in analizira različne ugotovitve raziskovalcev o specifičnih učnih težavah pri matematiki ter načine njihovega zgodnjega odkrivanja, kar je ključnega pomena pri oblikovanju modela pomoči tem učencem. Ugotavlja, da je pri odkrivanju težav pomembna timska obravnava otroka, ki vključuje celostno podobo otrokovih primanjkljajev, in da v Sloveniji primanjkuje instrumentov, s katerimi bi zaznavali otrokove težave in mu tako z učinkovitimi strategijami pomagali doseči raven pismenosti pri matematiki.

V prispevku "Razumevanje simbolov za operaciji seštevanja in odštevanja" Anja Janežič predstavi najpogostejše vzroke za težave otrok z razumevanjem pomena simbolov plus in minus ter pojmov seštevanja in odštevanja. V prispevku so povzeti predlogi za premostitev vrzeli med konkretnim in abstraktnim reprezentiranjem obeh operacij s strani različnih avtorjev. V empiričnem delu je na dveh različnih vzorcih ugotovljeno, kako učenci, ki še niso bili deležni sistematičnega poučevanja teh vsebin, razumejo pomen simbolov plus in minus v vsakdanjem jeziku.

Jasmina Kolbl je v prispevku z naslovom "Vpliv vodenega aktivnega učenja kemije na razumevanje pojmov o ogljikovodikih pri trinajstletnikih" podala ugotovitve raziskave, v kateri je ugotavljala vpliv vodenega aktivnega učenja kemije (VAUK) na razumevanje pojmov o ogljikovodikih. Rezultati kažejo, da so bili učenci eksperimentalne skupine v povprečju uspešnejši na preizkusu znanja o ogljikovodikih kot

učenci kontrolne skupine, vendar razlike niso bile statistično pomembne. Izsledki tudi kažejo, da so učenci izkazali visoko stopnjo situacijskega interesa do novega načina poučevanja, kar kaže, da bi bilo v prihodnje smiselno preučiti pomen učnega pristopa VAUK na večjem vzorcu s spremljanjem različnih neodvisnih spremenljivk, ki bi lahko vplivale na naravoslovno znanje učencev na različnih ravneh šolanja.

Đulijana Juričić v prispevku "Spodbujanje razvoja fizikalnega jezika" pojasnjuje, da je uporaba fizikalnega jezika, ki je del naravoslovne pismenosti, lahko eden glavnih vzrokov za težave, ki jih imajo učenci pri učenju fizikalnih pojmov. Poudarja, da je za fizikalni jezik značilna informacijska gostota, visoka raven abstraktnosti in strokovno besedišče ter potreba po uporabi simbolov in matematičnih operacij, kar je odraz atributov fizikalnih pojmov. Namen prispevka je podati pregled pomembnih raziskav, ki so se ukvarjale z analizo vpliva fizikalnega jezika na učne težave pri fizikalnem izobraževanju. Na osnovi te analize so podane nekatere smernice za zmanjševanje težav pri razumevanju fizikalnih pojmov pri učencih.

Literatura

- Bogdan, R. C. in Biklen, K. S. (2003). *Qualitative Research for Education. An Introduction to Theory and Methods*. Boston: Allyn and Bacon.
- Bryman, A. (2004). *Social Research Methods*. New York: Oxford University Press.
- Charmaz, K. (2006). *Constructing Grounded Theory*. London: Sage Publications Ltd.
- Ebbutt, D. (1985). Educational Action Research. V R. Burgess (ur.), *Some General Concerns and Specific Quibbles*, str. 158–161.
- Engel, R. J. in Schutt, R. K. (2005). *The Practice of Research in Social Work*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Flick, U. (1998). *An Introduction to Qualitative Research*. Thousand Oaks: Sage Publication, Inc.
- Glaser, B. G. in Strauss, A. L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago: Aldine.
- Guba, E. G. in Lincoln, Y. S. (2004). Competing Paradigms in Qualitative Research: Theories and Issues. V S. N. Hesse-Biber in P. Leavy (ur.), *Approaches to Qualitative Research* (str. 17–38). New York: Oxford University Press.
- Lincoln, Y. S. in Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills: Sage.

Mažgon, J. (2000). *Akcijsko raziskovanje kot alternativa tradicionalnemu empiričnemu pedagoškemu raziskovanju ali kot njegova nadgradnja*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Sagadin, J. (1993). *Poglavja iz metodologije pedagoškega raziskovanja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

Univerza v Ljubljani
Pedagoška fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

ISBN 978-961-253-079-2